

Inventaris van stukken betreffende Hendrik Keller

Levensjaren 1885-1949

Jaren van het archief 1894-1949 en z.d.

Samengesteld door drs. K.D. Houniet

Collectie HDC | Protestants Erfgoed
Bibliotheek Vrije Universiteit Amsterdam
De Boelelaan 1105
1081 HV Amsterdam

Collectie nummer: 141
April 2019

Inleiding

Het archief van Hendrik Keller werd reeds in 1969 door A.F. Aldewereld, bibliotheekmedewerker die met acquisitie was belast in huis gehaald. In 1971 werden de stukken toegevoegd aan het zojuist opgerichte Historisch Documentatiecentrum voor het Nederlands protestantisme (1800-heden). De stukken waren overgebracht in twee koffers en werden in zes archiefdozen bewaard.

Over Hendrik Keller is weinig biografisch materiaal te vinden. Hij werd geboren in 1885 in Amsterdam en overleed in 1949, waarschijnlijk in Den Haag. Hij trouwde met Guillaumine Louise Agathe Elise Hazelhoff Roelfzema op 24 maart 1915 te Soerabaya, van wie hij in 1948 is gescheiden. Hij trouwde in januari 1949 met met Hillige de Roo (1910-1997) en overleed in mei van datzelfde jaar.

Over zijn werkzame leven is tevens weinig bekend. Wel wordt Keller in de notulen van de aandeelhoudersvergadering van de Algemene Graan Maatschappij “Soerabaya”, die in Amsterdam gehouden werd op 10 november 1914, bedankt en geprezen voor zijn ‘techniek, handels- en kantoorwerkzaamheden’ en voor ‘een voortreffelijke administratie’ (zie hiervoor inventarisnummer 5).

Als aandeelhouder was zijn vader H. Keller Dzn. bij deze vergadering in Amsterdam aanwezig. Mogelijk dat hij zijn zoon naar ‘de oost’ had gestuurd om daar een bestaan op te bouwen, en dat, toen hij kwam te overlijden, zijn zoon geld erfde waarna hij zich kon toeleggen op het bestuderen van een zeer breed scala aan onderwerpen. Uit de archiefstukken blijkt ook dat hij uitgroeide tot een etymoloog die om raad werd gevraagd, publiceerde en voordrachten gaf.

Zo zijn er brieven bewaard gebleven betreffende Henk van Ramshorst die werkzaam was bij het tijdschrift *De Zee. Zeevaarkundig Tijdschrift*. Wegens zijn etymologische kennis, leverde Keller kopij aan voor een artikel over de herkomst van het woord ‘kompas’.

Keller correspondeerde ook met A. Delfos van uitgeverij en drukkerij De Hofstad en bracht adviezen uit over te publiceren titels, wederom op basis van zijn etymologische kennis. Ook correspondeerde hij met E. van Dieren S.I. (Amsterdam, 1895-Rotterdam 1975), indertijd woondachtig te Rotterdam. Van Dieren was van 1919 tot 1937 hoofdingenieur van de KNSM. Wellicht dat Keller en hij elkaar in Nederlands Indië leerden kennen. Van Dieren was vanaf 1937 zelfstandig scheepsbouwkundig ingenieur en m.i.v. 1944 secretaris-generaal van het ministerie van Verkeer en Energie. Hij was ook commissaris van de Oostcompagnie, en na de bevrijding werd hij gearresteerd en veroordeeld voor het openlijk hulp verlenen aan de vijand¹. Uit de bewaard gebleven brieven in dit archief uit de periode 1942-1944, blijkt dat de Keller-Van Dieren briefwisseling niet ging over politiek, maar wel over het lenen van boeken en de vraag of één boek retour gezonden kon worden nadat Van Dieren’s bibliotheek en archief verloren waren gegaan in

---

¹ De gegevens betreffende E. van Dieren zijn afkomstig van Parlement.com. Met dank aan het PDC.

een brand, mogelijk tijdens het bombardement van Rotterdam. Verder correspondeerden zij onder meer over piramidebouw, Egyptische kalenders en taalkunde, onderwerpen waar Keller veel onderzoek naar verrichtte. De toon van de brieven is vriendschappelijk en een van de foto's in omslag nr. 62 is van een jonge Van Dieren.

Ondanks het gebrek aan biografische gegevens, is het ook bekend dat Keller bevriend was met W.O.J. Nieuwenkamp, een graficus en etser, die hij waarschijnlijk in Nederlands-Indië leerde kennen. Zij correspondeerden ook nadat Keller was teruggekeerd naar Nederland en toen Nieuwenkamp in het Verre Oosten en in Italië werkte. De brieven en briefkaarten die Keller van 'WOJN' (zoals vrienden hem noemden) ontving, zijn in dit archief bewaard gebleven.

Ordering en beschrijving van het archief

In maart 2019 werd het archief beschreven in een plaatsingslijst. Gegeven de briefwisseling met Nieuwenkamp, werd besloten om een inventaris te maken. Dit gebeurde in de periode maart-april 2019.

De stukken in de reeks 'Brieven (met bijlagen), telegram, doorslagen van en kladden voor brieven ontvangen van en verzonden aan E. van Dieren, 1942-1944' (inv.nr. 19) zijn wegens het aantal stukken (16 brieven en 1 telegram) in één aparte omslag ondergebracht. De stukken zijn op stuksniveau genummerd. Zie voor een overzicht van datums bijlage B. Om dezelfde reden bevat de rubriek 'W.O.J. Nieuwenkamp' één omslag met 29 brieven en briefkaarten die eveneens per stuk genummerd zijn (inv.nr. 30). Zie voor een overzicht van datums bijlage C. Een register op personen is te raadplegen in bijlage A.

Schrijfwijze

Moeilijk leesbare tekst wordt tussen kashaken weergegeven. In bijlage C wordt bij meer dan 1 brief het aantal brieven in ronde haakjes weergegeven.

Verwijderde stukken

Losse knipsels, drukwerk en dubbele stukken werden uit het archief verwijderd.

Geraadpleegde bronnen: (geraadpleegd maart/april 2019)

Gegevens betreffende W.O.J. Nieuwenkamp via <https://rkd.nl/nl/explore/artists/89338>.

Gegevens betreffende A.G.B. ten Kate via <https://nl.wikipedia.org>.

Gegevens betreffende Evart van Dieren (1861-1940): <http://resources.huygens.knaw.nl>. en <https://www.parlement.com/>

Gegevens betreffende de Oostcompagnie: <https://nl.wikipedia.org>.

Dagmare Houniet

April 2019

Inleiding	2-3
Ordering en beschrijving van het archief.....	3
Schrijfwijze	3
Verwijderde stukken.....	3
Geraapleegde bronnen.....	3
Inventaris.....	5
Stukken van particuliere aard	5
Financiën	5
Brieven en briefkaarten	5
Overige particuliere stukken	5
Stukken betreffende openbaar leven	5
Algemene Graan Maatschappij, Soerabaya.....	5
Ontvangen stukken, doorslagen van en kladden voor verzonden brieven, waaronder E. van Dieren	5-6
Lezingen	6
W.O.J. Nieuwenkamp	
- Brieven.....	6
- Typoscript	6
Onderzoek	6-7
Foto's.....	7
Bijlage A: Persoonsregister	8
Bijlage B: Brieven (met bijlagen), telegram, doorslagen van en kladden voor brieven ontvangen van en verzonden aan E. van Dieren, 1942-1944.....	9
Bijlage C: Ontvangen brieven en briefkaarten en kladden voor brieven verzonden aan W.O.J. Nieuwenkamp, 1939, 1946-1948 en z.d.	10

Inventaris

Stukken van particuliere aard

Financiën

- 1 Stukken betreffende geldlening en obligaties Mexicaanse en Russische spoorwegen, Magyar Jalzalog-Hitelbank, Hongaarse Centrale Spaarbank en Hongaarse Hypotheekbank, 1894-1927.
- 2 Nota van schoenmagazijn G. Jansen, 1942.
1 stuk

Brieven en briefkaarten

- 3 Briefkaarten en (doorslagen van) brieven verzonden en ontvangen door H. Keller Dzn, H. Keller, diens echtgenote, E.G.A. Hazelhoff Roelfzema, 'JP', [Y.] de Roo en andere familieleden, 1915-1946 en z.d.
[N.B.: Sommige brieven zijn onvolledig bewaard gebleven.]

Overige particuliere stukken

- 4 Lijsten betreffende huisraad, z.d.

Stukken betreffende openbaar leven

Algemene Graan Maatschappij, Soerabaya

- 5 Doorslagen van notulen aandeelhoudersvergaderingen van de N.V. Industriele Maatschappij "Soerabaya" gehouden te Amsterdam, 1914, 1918.
- 6 Doorslagen van zakelijke brieven verzonden door H. Keller Dzn. aan H. Keller en anderen, 1915-1921.
- 7 Stukken betreffende ontvangsten en betalingen Algemene Graan Maatschappij te Soerabaya, 1916-1917.
1 omslag

Ontvangen stukken, doorslagen van en kladden voor verzonden brieven

- 8-27 Ontvangen brieven, introductiebiljetten, visitekaarten en telegram, doorslagen en afschriften van verzonden brieven met

kladden (ook onvolledig bewaarde brieven) en brieven verzonden en ontvangen door anderen, 1924-1925, 1928-1929, 1932-1935, 1940-1949 en z.d.

20 omslagen

8. 1924	14. 1934
9. 1925	15. 1935
10. 1928	16. 1940
11. 1929	17. 1941
12. 1932	18. 1942
13. 1933	

19. Brieven (met bijlagen), telegram, doorslagen van en kladden voor brieven ontvangen van en verzonden aan E. van Dieren, 1942-1944.

16 brieven, 1 telegram

20. 1943	24. 1947
21. 1944	25. 1948
22. 1945	26. 1949
23. 1946	27. z.d.

Lezingen

28 Aantekeningen voor lezing gegeven door H. Keller betreffende Rooms Katholicisme en Evangelisch Protestantisme, 1935.

29 Typoscripten 'Causerie over "Boro Budur" gehouden 16 mei 1946' en 'stukken behorende bij de causerie', 1946.

W.O.J. Nieuwenkamp

30 Ontvangen brieven en briefkaarten en kladden voor brieven verzonden aan W.O.J. Nieuwenkamp, 1939, 1946-1948 en z.d.
1 omslag

Typoscript

31 Doorslag van typoscript van 'De grote lotus in het hart van Java' van W.O.J. Nieuwenkamp betreffende de Borobodur met kladden van H. Keller, z.d.

Onderzoek

32-59 Stukken betreffende (onderzoek naar) de Ark van het Verbond, astrologie, Blavatsky (Helena), Calvijn, boekbesprekingen, Borobodur, de Bijbel (taal, vertalingen van en geschiedenis); Christus (mystieke lichaam van), cijferleer, clericalisme, cultuurgeschiedenis, Devanegari manuscript, dierenriem, geologische tijdperken, filologie, geschiedenis (westerse), de Heilige Graal, Kaäba, Kabbala, letterkunde, literatuuronderzoek, Luther, mythologie (o.m. Griekse en Romeinse), oosterse godsdiensten, filosofie en symbolen; geloof Egyptenaren en Egyptische kalender; goddelijke cirkelgang, musicologie, Nostradamus, paleografie, paleologie, piramidebouw, Pythagoras, Root-haan (Johannes Philippus), runen en alfabetten, sterrenbeelden,

sterrenkunde, taalkunde en talenstudies (vergelijkende), Tucker (Francis) en de Evangelische Alliantie; samenvattingen van publicaties betreffende protestantisme, katholicisme en het geloof van de oude Britten, losse aantekeningen, 1925, 1931, 1939-1944, 1946, 1948-1949 en z.d.

28 omslagen

32. 1925	46. z.d.
33. 1931	47. z.d.
34. 1939	48. z.d.
35. 1940	49. z.d.
36. 1941	50. z.d.
37. 1942	51. z.d.
38. 1943	52. z.d.
39. 1944	53. z.d.
40. 1946	54. z.d.
41. 1948	55. z.d.
42. 1949	56. z.d.
43. z.d.	57. z.d.
44. z.d.	58. z.d.
45. z.d.	59. z.d.

60 Typoscript met opschrift "Three-sixty-five" and all that. A study in Bible numerics" van Capt. R. Read, Bruxelles, met aantekeningen van H. Keller, z.d.
1 omslag

61 Stukken betreffende onderzoek naar brochure van J. Eykman 'Groot Nederland en kleine luyden', 'Orkest en Pierement. Een beschouwing over het organiseren' van E. van Dieren en 'Theorie en Praktijk' [auteur onbekend], z.d.
1 omslag

Foto's

62 Foto van E. van Dieren, z.d.
Foto's van onbekende vrouw, z.d.
1 omslag

Bijlage A: Persoonsregister

- Berg, van den 27
Bergh, G. van den 23, 27
Brandts, J.J. 24
- Delfos, A. 22
Dieren, E. van 19, 61
Dijk, J.J.C. van 23
- Elazar, C.A. 10
Eykman, J. 61
- Guillarmod, M.J. 24
- Hazelhoff Roelfzema,
E.G.A. 3, 27
,—, G.L.A.E. 3, 22, 23
Henschel, J.P.W. 25
Heymans, dhr. 18
Heymants, M. van 16
Hungerland, Dr. 12
- James, K.A. 24
'JP' 3
- Kate, A.G.B. ten 13
Keller, A. 27
Keller, H. 1-60
Keller, H. Dzn. 3, 6
Knottnerus, J.G. 23
- Lamet, H. Sr., 22
Lankeren Matthes, D. van 15
Leupen, H. van 20
'Lie' 27
Looye, C. Jr., 23
Looye-Leedeniowa, N.A. 23
Matthes, J.A. 15
- Meijer-Wansink, [H.] 27
Minnen, H. van 21
Mook, Mw. 23
Myer, B.M. 17, 18, 21, 22
- Nieuwenkamp, W.O.J. 30
- Oyen, Mw. van 23
- Philippus, dhr. 21
- Rademaker, Dr. 18
Ramshorst, H. van 13, 14, 16,
21, 24
Read, R. 60
'Rika' 27
Roo, H. de 24, 27
Roo, [Y.] de 3
- Schliebs, H. 22, 23, 24
Schoonderwoerd-de Niet, C. 21
Schuyten, M.C. 11
Sikkema, dhr. 22
Steinmetz, C., 24, 25
- Taubman, J.C.L.W. 23
Taylor, Mr. & Mrs. 27
- Vecht, C.F.Ph.D. van der 25
Vellekoop, E.J. 22
Verbeek, A.J. 22
Verdam, F.R.P., 23
- Waisvisz, S. 21
Wannlund, Mr. & Mrs. 26
Wichen, M. van 11

**Bijlage B: Brieven (met bijlagen), telegram, doorslagen van en kladden
voor brieven ontvangen van en verzonden aan E. van Dieren,
1942-1944**

1. 20 sept. 1942	10. 6 mrt. 1944
2. 27 dec. 1943	11. 11 mrt. 1944
3. 3 jan. 1944	12. 16 mrt. 1944
4. 7 jan. 1944	13. 20 mrt. 1944
5. 22 jan. 1944	14. 25 mrt. 1944
6. 2 feb. 1944	15. 6 apr. 1944
7. 23 feb. 1944	16. 14 apr. 1944
8. 1 mrt. 1944	17. 18 apr. 1944 (telegram)
9. 2 mrt. 1944	

Bijlage C: Ontvangen brieven en briefkaarten en kladden voor brieven verzonden aan W.O.J. Nieuwenkamp, 1939, 1946-1948 en z.d.

1. 7 apr. 1939	16. 9 nov. 1947
2. 23 mrt. 1946	17. 10 dec. 1947
3. 7 juli 1947	18. 9 jan. 1948
4. 30 aug. 1947	19. 9 feb. 1948
5. 4 sept. 1947	20. 11 feb. 1948
6. 7 sept. 1947	21. 18 feb. 1948
7. 9 sept. 1947	22. 27 mei 1948
8. 11 sept. 1947 (2)	23. 16 juli 1948
9. 13 sept. 1947	24. 23 juli 1948
10. 17 sept. 1947	25. 28 juli 1948
11. 24 sept. 1947	26. 8 sept. [1948]
12. 25 sept. 1947	27. z.d.
13. 27 sept. 1947	28. z.d.
14. 24 okt. 1947	29. z.d.
15. 30 okt. 1947	